

A szóbeli felvételi beszélgetés ismeretanyaga magyar nyelv és irodalomból a gimnáziumba jelentkező 6. osztályosok számára

Elvárt kompetenciák: szövegértési és szövegalkotási készség; kommunikációs készség (az érvényben levő tantervi szabályozás szerint)

Feladattípusok:

- Elemzett, tanult vagy egyénileg olvasott epikai művekről beszámoló, értelmezés előadása (adott szempont szerint).
- Szabadon választott epikai alkotások elemző bemutatása, értelmezése egyéni olvasmányélmények alapján a magyar irodalomból (ifjúsági, szórakoztató, kortárs irodalom is).
- Az alkotásokban megjelenített élethelyzetek, jellemek, kapcsolatok bemutatása, elemzése.
- Alapvető irodalmi témák, motívumok felismerése, értelmezése különféle műfajú és formájú alkotásokban.
- Művek néhány poétikai sajátosságának felismerése (pl. képek, alakzatok, zeneiség).
- Néhány alapvető bibliai és görög-római mitológiai történet, szereplő ismerete.

Iránymutató: az érvényben lévő Nemzeti alaptanterv és Kerettanterv olvasmányanyaga, fogalmi hálója, memoriter- és kompetenciaszint-elvárása. Ezek alapján kiemelt szempontok:

Értelmezések:

- Téma, motívum (pl.: szülőföld, haza, család, szülő, gyerekek és felnőttek, iskola, természet, évszakok és napszakok, állatok); próbatétel, kaland, hősök; magatartásformák, érzelmi tartalmak; erkölcsi választások;
- az önálló olvasmányválasztás indoklása (szórakoztató és népszerű irodalom is).

Fogalmak (felismerés, alkalmazásképes tudás):

- Műnemek és műfajok: epika, líra; ballada, elbeszélő költemény, mese, monda, novella, regény, ifjúsági regény, történelmi regény, kalandregény; dal, életkép, tájleíró költemény, himnusz, óda;
- poétikai sajátosságok: szerkezet, elbeszélő, nézőpont, cselekmény, tér- és időviszonyok, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés, lírai én, motívum, zeneiség, ritmus, ütemhangsúlyos és időmértékes verselés, rím, konfliktus, ismétlés, fokozás, párhuzam, ellentét, hasonlat, megszemélyesítés, metafora, allegória.

Szerzők és művek:

a) Epika:

Arany János: *Toldi, A walesi bárdok*;

Fazekas Mihály: *Lúdas Matyi*,

Gárdonyi Géza: *Egri csillagok*;

Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk*;

Petőfi Sándor: *János vitéz*;

egy-két klasszikus világirodalmi ifjúsági regény;

két-három 20-21. századi ifjúsági regény a magyar irodalomból.

Magyar népmesék, népballadák.

Mitológiai történetek, bibliai történetek.

b) Líra:

Néhány lírai alkotás ismerete a magyar irodalomból (pl. Petőfi Sándor, Csokonai Vitéz Mihály, József Attila, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály vagy mások műveiből).

Példák a szóbeli beszélgetési feladatokra 6. évfolyamosoknak magyar nyelv és irodalomból

1. feladatlap

a) Egészítsd ki a versrészletet a hiányzó állatnevekkel! Ismertesd a történet folytatását és tanulságát!

_____ úr ült a fatetőn
Csőrébe sajt volt, jókora,
S kit a jóillat csalt oda,
A _____ szólt hízelkedően:
"Á, jó napot, te drága _____!
Mi szép vagy! nincsen is hozzád hasonló!
Nem tódítok, de hogyha hangod
Olyan, mint rajtad ez a toll, ó
Akkor a madarak között első a rangod."

b) Mondd el egy általad ismert másik állatmese történetét és tanulságát! Foglald össze, milyen mesei műfajokat ismersz még!

2. feladatlap

a) Egészítsd ki a versrészletet a hiányzó főnevekkel! Melyik tájegységet szereti jobban a beszélő, és mivel indokolja választását? Nevezd meg a költemény szerzőjét és címét!

Mit nekem te zordon _____-nak Fenyvesekkel vadregényes tája! Tán csodállak, ámde nem szeretlek, S képzetem hegyvölgyedet nem járja.	Lenn az _____ tengersík vidékin Ott vagyok honn, ott az én világom; Börtönéből szabadult sas lelkem, Ha a rónák végtelenjét látom.

b) A versben alkalmazott leíró közlésforma mintájára mutasd be kedvenc tájadat vagy településedet!

3. feladatlap

a) Magyarázd meg a részlet alapján az életkép fogalmát! Kik a vers szereplői? Milyen eszközökkel (például fény- és hanghatásokkal) teremt bensőséges, meghitt hangulatot a költemény alkotója? Nevezd meg a mű szerzőjét és címét!

Este van, este van... a tűz sem világít,
Kezdi hunyorgatni hamvas szempilláit;
A gyermek is álmos, - egy már alszik épen,
Félrebillent fejjel, az anyja ölében.

Gyéren szól a vendég s rá nagyokat gondol;
Közbe-közbe csupán a macska dorombol.
Majd a földre hintik a zizegő szalmát...
S átveszi egy tücsök csendes birodalmát.

b) Idézz fel további két verses vagy prózai alkotást, amelyekben megjelennek családi kapcsolatok! Az egyik választott műben mutasd be, értékeld ezeket (pl. szülők és gyerekek, testvérek)!

4. feladatlap

a) Melyik magyar mondát dolgozza fel az idézett költemény? Keress egy-egy példát a szövegből a költői eszközök három különböző fajtájára, és mindhárom esetben nevezd meg a költői eszköz típusát!

<i>Szóla Magyar: hej! ki tudja Merre van, a hazánk útja? Kerek az ég mindenfelé – Anyám, anyám, meghalsz belé!</i> <i>Szóla Hunor: itt maradjunk! Tanyát verjünk; itthon vagyunk: Selyem a fű, édes a víz, Fa-odúból csöpög a méz.</i>	<i>Kék folyam ad fényes halat, Vörhenyő vad ízes falat, Feszés az íj, sebes a nyíl, Harckalandon zsákmány a díj.</i> <i>Száll a madár, száll az ének Két fiáról szép Enéhnek; Zengő madár ágrul ágra, Zengő ének szájrul szájra.</i>

b) Ismertess egy másik ismert mondát a magyar történelemből! Foglald össze, mi a különbség a népköltészet és a műköltészet között! (Példaként hozhatsz népdalt, népballadát, népmesét is.)

5. feladatlap

a) Nevezd meg a részlet alapján a regény szerzőjét és címét! Melyik szereplő szavait idéztük, és kire céloz a beszélő az idézet végén? Jellemezd szavai és tettei alapján a megszólaló főhőst!

„Jó volt, sokkal jobb volt, mint a parton állni, és kinevetni engem. Inkább újesztendeig a vízben ülök nyakig, mint hogy összeszűrjem a levegőt a barátaim ellenségeivel. Én nem bánom, hogy a vízbe nyomtatok. (...) De engem meghívhattok magatok közé, hízeleghettek nekem, adhattok ajándékot, amennyit csak akartok, semmi közöm hozzátok. És ha még egyszer a vízbe nyomtok, és ha még százszor és ezerszer a vízbe nyomtok, akkor is eljövök ide holnap is meg holnapután is! (...) Könnyű tíznek egy ellen! De én nem bánom. Engem meg is verhettek, ha úgy tetszik. Hiszen ha akartam volna, nem kellett volna a vízbe mennem. De én nem csaptam fel közétek. Inkább fojtsatok vízbe, és verjetelek agyon, de én ugyan nem leszek áruló, mint valaki, aki ott áll, ni... ott...”

b) Mutass be egy számodra rokonszenves vagy ellenszenves hőst egy másik irodalmi alkotásból! Foglald össze, mely tulajdonságai miatt alakult ki a véleményed róla!